

KAYA GÜVENÇ:

“GELECEĞİNİZİN ÇALINMASINA İZİN VERMEYİN”

Hülya Aydın *

Odamız ve TMMOB'un çeşitli kademelerinde uzun yıllar görev alan, iki dönem TMMOB Başkanlığı yapan demokrasi karnemizin en yakın tanıklarından Makina Yüksek Mühendisi Kaya Güvenç ile uzun soluklu ve keyifli bir sohbet gerçekleştirdik...

Öyle çok şey var ki sizinle konuşmak istediğimiz. Her zaman yaptığımız gibi, sizinle de en baştan başlayalım mı?

Geçen yüzyıla gidiyoruz o halde. Alman faşizminin teslim olmasından iki gün önce, 5 Mayıs 1945'te Osmaniye'de dünyaya merhaba de-

mişim. Varsıl sayılabilecek ama sade bir yaşamı olan dört çocuklu bir ailenin en küçüğüyüm. Annem, babası Kurtuluş Savaşı'nda çete reisi olan, sevecen olduğu kadar disiplinli, bilge bir ev kadınıydı. İlkokul mezunu olan babam ise ticaret yaşamını çırçır fabrikası ortaklığı ve işletmeciliğiyle tamamlamıştı. Genç yaşta siya-

* Makina Mühendisleri Odası Basın Danışmanı - hulyaydin700@gmail.com

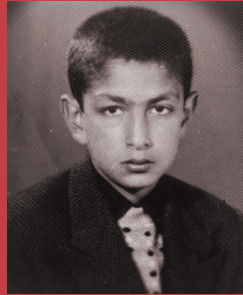
sete atılmış, Demokrat Parti iktidarı öncesinde CHP'den Osmaniye belediye başkanlığı yapmıştı. Ulus ve Cumhuriyet gazetelerinin yanı sıra, Yeni Adana Gazetesi gibi yerel gazeteler de evimizden eksik olmazdı. Okula Osmaniye İlkokulu'nda başladım. Oldukça iyi bir öğrenciydim. Örneğin aritmetikte, Necip hariç bütün sınıfı geçerdim. İlkokulu bitirdikten sonra Sen Joseph Lisesi'ne girdim. Ama benden daha iyi bir öğrenci olan arkadaşım Necip, maddi olanakları olmadığı için, yatılı öğretmen okuluna gitmek zorunda kaldı. Arkadaşımın bu durumu beni çok rahatsız etmişti. Belki de bu rahatsız edici duygular dünyayı sorgulamayı, ona farklı bir gözle bakmamı da sağladı.

Çok küçük yaşlarda, ortaokul çağında yatılı okumaya başladınız, zor olmadı mı?

Ortaokul ve liseyi yatılı olarak Sen Josef'te okuduğumu belirtmiştim. Sen Josef İstanbul'da, Moda'da, Fransızca eğitim veren, geniş bahçeli, ferah çok güzel bir okuldu. Açıkçası oldukça ilginç de bir yerdi. İlginçti, çünkü çok farklı din ve milletlerden öğrencileri olan çok kültürlü bir ortamdı. Bunun yanı sıra Fransa'daki ilk laik okullar zincirini başlatan ve bunu devam ettiren bir yapının parçasıydı. Tahmin edeceğinize üzere, orada çok iyi bir eğitim aldım. O yıllarda çoğu lisede pratik yapma imkânı yoktu. Ama biz, fizik ve kimya laboratuvarlarında bolca deney yaptık. Mesela bir kez kimya dersinde rom yapmıştık ve bazılarımız da bunu içmişti. Bir keresinde de patlayıcı yapmıştık. Özel okuldu ama çok disiplinliydi ve biz de hep yakınıyorduk bundan. Yine de bütün olarak baktığımda, gerçekten keyifli bir

Babaannesi Farfure Güvenç, annesi ve kardeşleriyle-Osmaniye-1950'ler (Alta soldaki)

Kaya Güvenç,1950'ler

Üniversiteyi bitirdiği yıl, 1967

dönem geçirdik. Benim, kimine göre yaramazlık kimine göre isyankârlık olan davranışlarım da orada başladı. Hoşumuza gitmeyen hemen her olay karşısında tepkimizi dile getirirdik, o tarihte bu tür konularla ilgilenebilecek köşe yazarlarına yazılar yazdık, yemek boykotları düzenledik. Bu olaylar nedeniyle disiplin cezaları da aldım, cezalardan da kurtuldum. Fakat iyi öğrenci olduğum için sorun çıkmadan mezun oldum.

Kurtulduğunuz o cezayı bizimle de paylaşıyor musunuz?

1960 yılı, 27 Mayıs darbesi öncesi ve sıkıyönetim var. Ortaokul bitirme

sınavlarına giriyorduk o yıl. Düzenli olarak okuduğum Cumhuriyet Gazetesi Ali Ulvi'nin meşhur "Uçtu-Uçtu" karikatürü yüzünden Sıkıyönetim tarafından kapatıldı ve yasaklandı. Karikatürde birçok diktatör arka arkaya kanatlanıp uçuyorlardı, en sonuncusu da bir ay kadar önce halkın başkaldırmasıyla görevini bırakmak zorunda kalan Güney Kore başkanıydı. Gazete yasaklanmıştı ama bende o sayı vardı. Okuyup arkadaşlarıma veriyorum, yazılar üzerine sohbetler ediyorduk. Bir gün etüt hocası bunu gördü ve "Gazeteyle beraber gel buraya" dedi. Gittim yanına, "Sıkıyönetimdeyiz, bu çocuk oyunu değil. Artık büyümeniz lazım. Bu olayı başka birisi görse, gidip seni sıkıyönetime şikâyet etse, derhal gözaltına alınırsın." dedi. Bu olay benim yaşamımda çok önemlidir, henüz on beşli yaşlardaydım ve bir anlamda siyasetin gerçek yüzünü de görmeye başlıyordum. Arkadaşlarla radyolardan gece haberlerini dinleyip, "ağabeylerimizin öldürüldüğü" haberlerini duydukça çok üzüldüğümüzü de anımsıyorum. 27 Mayıs darbesi gerçekleştiğinde okuldaydım ve sokağa çıkma yasağı ilan edilmişti. Darbeden sonraki pazar günü yasağı kaldırdılar. Biz de arkadaşlarla Kadıköy'e gittik. Baktık, orada herkes birbirine sarılıyor. Tabii bizim sarılacak kimsemiz yok, biz de şarkılar söyleyerek birbirimize sarıldık. Çok etkileyici bir atmosferdi. O gün, benim güzel günlerin çok yakın olabileceğine dair inancımı pekiştirdi. Kısacası, karanlık ve aydınlık arasındaki süre hiç uzun olmayabiliyor, önemli olan umudu yitirmemek, ben bunu o günlerde yaşayarak öğrendim.

Makina mühendisi olmaya nasıl karar verdiniz?

Lise yıllarında önce mimar olmayı düşünüyordum. Devrim Otomobillerinden mi etkilendim bilmiyorum ama daha sonra makina mühendisi olmaya karar verdim. Hatta ikinci bir meslek tercihi de bulunmadım. Bunun için de üç alternatifim vardı; hayalimdeki İTÜ, çevremdekilerden duyduğum ODTÜ, üçüncüsü de Fransa. O da şöyle oldu. Son sınavdayken, Fransa'daki mühendislik okullarından bir heyet İstanbul'da Fransızca eğitim veren okulları ziyaret ettiler. Bu okullardaki öğrencilerin geçmiş ders performanslarına bakılarak listeler oluşturmuşlardı. Bizim okulda o listede yer alan öğrencilerden biri de bendim. Bizi mü-

lakata çağırdılar, sağlık kontrolünden geçirdiler ve sonra gittiler. Daha sonra Lyon'daki Institut National des Sciences Appliquées'ye (INSA) kabul edildiğime dair bir yazı geldi. O dönem şartlarında bu devlet okulunda yeme-yatma-ders kitapları, vb. giderler çok ucuzdu. Babamın ısrarlı isteği üzerine ve hocalarımın da yönlendirmesiyle Fransa'daki bu okulda makina mühendisliği eğitimi almaya gittim.

Halit-Şekibe Çelenk, Kaya-Serpil Güvenç, Fatma-Abdurrazak Güvenç (soldan sağa) - Nikah, 1974

Odönem, Fransa'da mühendislik okumak nasıldı? Zorluk çektiniz mi?

Okul açılmadan kısa bir süre önce Fransa'ya gittim ve okulun yurduna yerleştim. Aslında yedi yıl Fransızca okumuştum, Fransız kültürüne ve diline yabancı değildim ama insanlarla konuşmakta zorlanıyordum. Söylediklerini anlamıyordum bir türlü. Yurttaki oda arkadaşım iyi niyetli, nitelikli biriydi ve aynı zamanda Fransız Komünist Partisi'nin de üyesiydi. Bana çok yardımcı oldu ve günlük halk dilinin inceliklerini öğretti. Okul açılıp dersler başladığında, dersleri anlamakta bir sorunumun olmadığını görünce rahatladım ama günlük konuşma dilinde zorlandım, bunu da zamanla aştım.

INSA'da Türkiye'den 30-35 kadar öğrenci vardı, ağırlıklı onlarla görüşüyordum. Çok sayıda başka ülkeden de öğrenciler vardı. Dinamik bir ortamı ve adaptasyon konusunda hiç sorun yaşamadım. Üniversitenin programı son derece yoğun. Eğitim yüksek bir tempo gerektiriyordu. Yoğun teorik dersler yanında atöl-

yelerde, laboratuvarlarda uygulama dersleri de görüyorduk. Okulun olanakları da çok fazlaydı, açıkçası orada okumak keyifliydi.

Yurt dışında eğitim bir yandan farklı kültürlerde öğrencilerle tanışmamızı, bir yandan da Fransa'yı daha yakından tanımamızı sağladı. Tabii ki sanayi bizim için önemliydi ve Türkiye ile kıyasladığımızda, ülkemizde sanayileşme konusunda işlerin hiç iyi gitmediği hemen anlaşılıyordu.

Cumhuriyet Gazetesi'ne aboneydim. Türkiye'yi ve güncel siyaseti de yakından takip ediyordum. Okuldaki arkadaşlarla da sık sık tartışıp konuşurduk. O sıralar dünyada, Vietnam olayı gündemdeydi. Her şeyden önce sosyalist sistemin dünyadaki ağırlığı önemliydi. Sovyetler Birliği gibi sosyalist ülkelerde insanların nasıl yaşadığını, insanların ne gibi haklar elde ettiğini, teknolojinin nasıl ilerleyebildiğini, gelişebildiğini bu yıllarda daha iyi kavramaya başladım. Yaz aylarında Türkiye'de oluyordum. Ailemle vakit geçirmedim zamanlarda, eski arkadaşlarımla buluşup siyaset konuşuyorduk. Siyasal

MMO Yönetim Kurulu Üyeleri (soldan sağa) İsmet Rıza Çebi, Yavuz Bayülken, Emin Özkan, Neşet Kocabıyıköçlü, Kaya Güvenç-1975

tercihlerim ve duruşum da yavaş yavaş netleşiyordu. 1967'de makina yüksek mühendisi oldum.

Üniversiteden mezun olduktan sonraki hayatınızı anlatabilir misiniz?

Mezun olunca, otomotiv alanında uzmanlaşma olanaklarını araştırmak ve İngilizce öğrenmek niyetiyle İngiltere'ye gittim, 1968 yazında da ülkeye döndüm. Meslek ve yaşam koşulları açısından tüm olanaklarına rağmen, yaşamımı yurtdışında sürdürmek bir gün bile aklımın ucundan geçmedi. Çünkü ülkemle olan bağım çok güçlüydü. Dönünce yakın çevrem askerliğin bana iş hayatım-

da ayak bağı olacağını söylediler. Ben de hiç vakit kaybetmeden 1968 Ekim ayında askere gittim. Yedek subaylığın 24 ay olduğu son döneme denk geldim. Bu yüzden benden 6 ay sonra gelen arkadaşlarla beraber terhis olduk. İlk olarak Balıkesir Ordu Donatım Okulu'na gittim ve orada meslek kurası çektim. Ankara'yı çok istiyordum ama kuradan Konya Hava Üssü çıktı. Bir buçuk yıl orada kaldım. Askerdeydik ama benim açımdan o yıllar Türkiye'de sol ile daha yakın bir ilişkiyi kurduğum çok önemli bir dönem oldu. Konya'da Gençlik Birliği ve TÖS vardı, oralara gidip geliyor-

dum. Her zaman saygı ve sevgiyle andığım, 1978'de öldürülen Savcı Doğan Öz'le, mimar Oruç Ekinci'yle ve Gençlik Birliği Başkanı öğretmen Yılmaz Demir'le yakın dostluğumuz oldu. Sıkça Ankara'ya gidip geliyordum. Bu gidiş gelişler sırasında Aydınlık Sosyalist Dergi çevresiyle ilişkilerim gelişti. Benim için bu dönem, ayaklarımı yere bastığım, okuduğum, bildiğim şeylerin fiili olarak ete kemiğe büründüğü bir döneme karşılık gelir. Ayrıca 12 Mart Muhtırası öncesi dönemdi. Ordudaki ilerici, devrimci subaylar, astsubaylarla yaptığımız sohbetler, kurduğumuz ilişkiler oldukça anlamlıydı. Güzel bir ortamda askerlik yaptım denebilir, sonra meslek hayatı başladı tabii...

Meslek hayatına nerede ve nasıl başladınız, Oda üyeliğiniz ve ilişkileriniz nasıl başladı? Bu süreçte başka nelerle uğraştınız?

Askerliği tamamladığımda yaşantımı siyaset yönlendirmeye başlamıştı ve meslek ikinci planda kalmıştı. Nerede yaşayacağıma arkadaşlarla değerlendirmeler yaparak karar verdik ve Ankara'ya yerleştim. O dönem hemen her gün Aydınlık Sosyalist

TMMOB GENEL SEKRETERLİĞİNE KAYA GÜVENÇ GETİRİLDİ

TMMOB Yönetim Kurulu, TMMOB Genel Sekreterliğine Makina Yüksek Mühendisi Kaya Güvenç'i atadı. Bilindiği gibi Genel Sekreterlik kadromuz uzunca bir süre berî baş bulunuyordu.

Kaya Güvenç, öğrenimini Fransa'da tamamlamış, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde 20 ay, Maden Tetkik Arama Enstitüsü'nde ise 18 ay Makina Yüksek Mühendisliği olarak çalışmıştır.

Makina Mühendisleri Odasında 1971-72 dönemi Denetim Kurulunda ve 1974 - 75 dönemi Yönetim Kurulunda görev alan Kaya Güvenç, bu çalışma döneminde de Makina Mühendisleri Odası Denetim Kurulunda bulunmaktadır.

TMMOB Genel Kurulunda eşi Serpil Güvenç ile birlikte, 1976

TMMOB Genel Sekreteri iken Teoman-Aylin Öztürk, Mimar Süheyl Kırçak ve arkadaşları ile birlikte

Dergi'sine gidip geliyordum. Ek bir dergi, bir çeviri dergisi çıkarmak niyetindeydik. Bunun sorumlusu da ben olacaktım. Yabancı dil bilgim nedeniyle, Fransızca ve İngilizce kaynaklardan yararlanmaya ve çeviriler yapmaya çalışıyordum. O dönemki çoğu tartışmanın oldukça soyut kaldığı kanaatindeydik ve bir yazıyı, kitabı kendi tarihsel ve toplumsal koşullarını bilerek okumak gerektiğini savunuyorduk. Böyle bir uğraş içindeydik. Fakat biz bunları tartışıp ön hazırlıklar yaparken, dergiyi yayımlayamadan 12 Mart Darbesi geldi ve böylece dergi girişimi de ortadan kalkmış oldu.

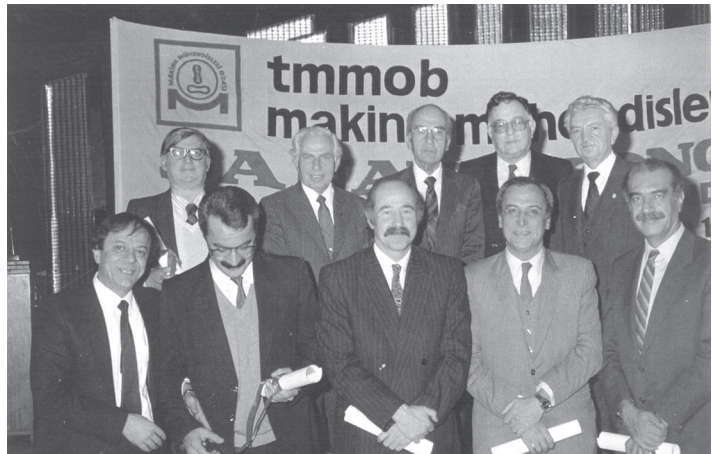
Darbenin hemen öncesindeydi. Ankara'ya gelip çalışmaya başladığımda arkadaşlar bana, "Hemen Oda'ya üye ol, hem Oda hem de TEKSEN çalışmalarına katıl." demişlerdi. Böylece 1970 yılının Ekim ayında üye olarak meslek odası dünyasına da girmiş oldum. 1970 yılı teknik elemanlar için, özellikle de mühendis-mimar topluluğu için bir eylem ve dönüşüm yılı olmuş, mücadele devam ediyordu. Ama o dönem TMMOB ve Odaların ilişkisi oldukça sorunluymuştu. Hatta o dönem TMMOB'nin fiilen olmadığını söyle-

yebiliriz. TMMOB niçin yoktu? Çünkü başını bizim Oda'nın çektiği, 1964 yılında başlayan bir hareket vardı o dönem. Biz bu tarihte resmi olarak Birlikten ayrılmıyoruz ama fiilen dışına çıkıyoruz. Bizden sonra birkaç Oda da aynısını yapıyor ve oldukça sancılı bir dönem yaşıyor 1973'lere kadar.

Bu ayrılığın nedeni esas olarak nedir?

TMMOB'nin kuruluşu en baştan meslekler arası rekabetle başlamıştır. Kuruluş aşamasında biri inşaat mühendislerinden ve diğeri mimarlardan olmak üzere iki ayrı yasa teklifi önerilir. Kabul edilen ve halen yürürlükte olan yasa inşaatçıların teklifini esas almıştır. Mimarların teklifinde TMMOB, sadece Odalar arası bir koordinasyon kurulu olarak tanımlanmıştır. Mevcut yasaya göre başlangıçta Odaların tüzel kişiliği de yok, sadece TMMOB'nin tüzel kişiliği vardır. Bunu karşılamak için de bir uzlaşma sağlanıyor ve ilk genel kurulda Odaların adlarını kullanırken başlarına "TMMOB" yazılması konusunda bir karar çıkıyor. Yani kuruluşta sancılı bir başlangıç yaşıyor ve bu durum uzun bir süre böyle gidiyor.

Bizim Oda'nın Birlik ile ilişkilerine gelsek süreci kısaca şöyle özetlemek mümkün. 1960 yılında yoğun tartışmaların arkasından Gemi Makinaları İşletme Mühendisleri Odası kuruluyor. Makina Mühendisleri Odası bu karara karşı çıkıyor. Aslında o tarihlerde meslekler arasında rekabette kaynaklanan sorunlar yaşıyor. Sanki ortada bir pasta var ve her Oda, her meslek grubu o pastadan daha çok pay almaya çalışır gibi bir ruh haliyle meslek alanlarında ciddi tartışmalar yaşıyorlar. Bu ve benzeri tarzda TMMOB ile sıkıntılar başlayıp ayrılma eğilimleri başlayınca, bizim Odamız 1964 TMMOB Genel Kuruluna delege göndermeme kararı alıyor. Makina'yı 6 Oda daha izliyor, genel kurullara delege göndermiyorlar ve adlarının başına Türkiye koyuyorlar, örneğin bizim Odamızın adı da bir süreliğine "Türkiye Makina Mühendisleri Odası" olarak değiştiriliyor. Yani o dönem TMMOB ve bağlı Odalar arasında büyük kırılmalar ve kopmalar yaşıyor. 1970'lerde başlayan kitlesel eylemliliğin gelişmesi ve değişen koşullar sonunda 1973'te Teoman Öztürk'ün Yönetim Kurulu Başkanlığına seçilmesiyle simgelenen yeni bir döneme geçiyoruz. Ayrıcalıklı meslek mensu-

TMMOB Genel Sekreterleri-Muammer Çetinçelik, Hasan Asmaz, Rüştü Özal, Kazım Turgay, Şükrü Er-İsmail Kulaksızoğlu, Bülent Tanık, Yavuz Önen, Faruk Aktuzlu, Kaya Güvenc, 1989

bu olmaktan kaynaklanan meslek ve Odalar arası rekabet geri plana atılıyor, mühendis ve mimarın emekçi kimliği ön plana çıkıyor. Odalar da Birliğe yeniden sahip çıkıyorlar.

Bütün bunlar yaşanırken bir yandan da mimar ve mühendis hareketi yavaş yavaş oluşmaya başlıyor, Odaların buna yaklaşımı nasıldı?

Evet, yeni bir hareket. Yer yer değindim gelişmelere, kısaca özetlemeye çalışayım. Bildiğiniz gibi mühendis ve mimar örgütlemesinin geçmişi yüz on yıl öncesine kadar gider. Bu konuda 50. Yıl etkinlikleri sırasında ve sonrasında çalışmalar yapıldı. 50. Yıl Andacı, TMMOB'nin 50.Yılında Geçmişe Bakış panellerinin bildirileri gibi çalışmalar var. Yasaların İçinden TMMOB'nin Öyküsü kitabında ben de geçmişe ve özellikle de TMMOB'nin kuruluşu ve ilk yıllarına ilişkin görüşlerimi paylaştım. Zaten Emin Koramaz arkadaşımız da bu söyleşi dizisinde, tarihimize ilişkin bu çalışmalardan çok kısa bir özet sundu. Bu nedenle ben yeni hareketin

oluştugu 1960-70'lere değinmekle yetineceğim.

1950'ler, Türkiye'de kapitalistleşmenin hızlandığı ve teknik elemana çok ihtiyaç duyulan bir dönemi simgeler. Dolayısıyla dönemin iktidarı, ekonomi politikalarının gereği olarak, mühendislerin ve mimarların Odalaşma talebini göz önünde bulundurarak, TMMOB kanununu çıkarıyor. Dönemin Oda yöneticilerinde, bir şeye ihtiyaç olduğunda "talebimizi iktidara iletiriz ve onlar da gereğini yaparlar" gibi bir anlayışın yerleşmesine yol açıyor. Sonra 10195 Sayılı Talimatname çıkıyor ve mühendisler ve mimarlar özel bir statüyle çalışıyorlar. Sosyal hakları ve çalışma koşulları da gayet iyi durumda. Oda yöneticilerinin çoğu kamuda çalışıyor ve çok üst düzeyde bürokratlarla, bakanlarla toplantılara gidip geliyorlar. Yerleşik anlayış "mühendis-mimar olarak yaptığımız işin kendisi kamu çıkarını temsil eder"

anlayışıdır. Bu anlayışın çeşitli biçimlerde yer yer hâlâ sürdüğüne dikkati çekmek istiyorum. Devam edeyim, siyasi iktidarla yakın ilişkiler belli bir süre, kısmen de olsa karşılığını da almıştır.

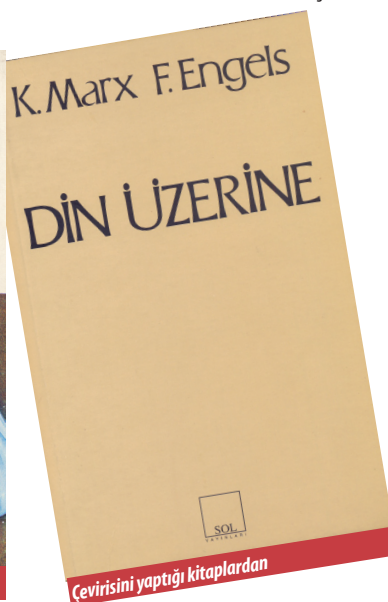

Aralık 2017 | Ankara

Ancak 1960'larla birlikte, bu durum değişmeye başlıyor. Bu arada 1960'ların başında başlayan toplu sözleşme ve grev hakkı işçi sınıfının mücadelesini güçlendiriyor. Elde edilen haklardan, mühendisler ve mimarlar da etkileniyorlar. 1965'e geldiğimizde kamu personeli için sendika kurma hakkını sağlayan bir kanun çıkıyor. TÖS öncülüğündeki öğretmenler başı çekiyorlar ve sendikalaşıyorlar; yasanın çıkmasından sonra yüzlerce sendika kuruluyor, bunlar arasında teknik eleman sendikaları da var. Ama belki öncelikle mühendis ve mimarları etkileyen temel bir faktörü göz önünde tutmaya ihtiyaç var. Mühendislik ve mimarlık bilim ve teknolojiyle iç içe mesleklerdir. Ancak Türkiye, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra çok net bir tercih yapmış, emperyalist dünyanın

Mamak Cezaevinden çevirisini yaptığı kitap

Çevirisini yaptığı kitaplardan

bağımlı ülkesi haline gelmişti. Tercih emperyalizmden yana yapılıncaya, tamamen dışa bağımlı, montaj ağırlıklı bir sanayileşme yaşanıyor ülkede. Hem temel girdiler hem de teknoloji açısından tamamen dışa bağımlıyız. 1930'lardan itibaren elde edilen birikim de yok edilmeye başlanıyor. Uygulanan ekonomik politikalar mühendisler ve mimarlara, kendi mesleklerinin ve aldıkları eğitimin karşılığı olan nitelikli bir iş vermekte zorlanıyor. Yani bilim ve teknoloji geliştiremeyen bir ekonomik model, mühendisleri mimarları tatmin etmiyor ve tıkanma başlıyor. Bütün bu koşullar mühendis ve mimarları eski ayrıcalıklı bir meslek mensubu olmaktan çıkarıyor, onlarda emekçi sınıfın parçası oldukları bilinci doğmaya başlıyor. Bunlar yaşanırken bir yandan da 1970'li yıllarda Odaların yönetim kademelerinde yavaş yavaş değişiklikler başlıyor.

Nasıl başlıyor bu değişiklikler?

1970'lere gelinirken Oda yönetimlerinde, hâlâ bürokrasiden gelen arkadaşlar yer almaktaydı. Ancak 1968'lerden itibaren arkadaşlarımız üniversitelerden mezun olup mühendis-mimar olarak Odalara üye olmaya ve etkinliklere katılmaya başlayınca, buralarda bir ağırlıklı da olmaya başladı. Zaten tüm dünyada sol dalga var; Vietnam Savaşı var, komünist ve sosyalist dünya sisteminin örnekleri var. Ülkemizde ise işçi sınıfının ekonomik mücadelesi, öğrenci hareketleri, sol örgütler, vb. var. Tüm bunların etkisiyle 1970'lere gelindiğinde, büyük etkinlikler ve eylemler yaşanmaya başlamıştı.

Aynı yıllar Türkiye'deki mühendis, mimar mücadelesinin de kırılma noktalarından birisine denk gelir:

TMMOB Demokrasi Kurultayı Divanı-1998

1960'ların ikinci yarısında mühendis ve mimarların 657 sayılı yasaya intibak süreci başlamıştır. 1958 yılında çıkarılan 10195 sayılı "...Yevmiyeli Personel Talimatnamesi" yürürlükteydi ve kamuda çalışanlara bu düzenleme hükümleri uygulanıyordu. Yani SSK'dan sigortalıydık ama devlet memuru değildik. Bizler açısından çok avantajları olan bir uygulamaydı ve ben de o statüyle işe başladım. Fakat ben işe başladıktan kısa bir süre sonra teknik elemanların 657 sayılı

Kanuna intibakı gerçekleştirildi ve biz de bu kanuna tabi olarak çalışmaya başladık. Kazanılmış hak olmasaydı ücretlerimiz yüzde 25 düşmüş olacaktı. Yani bir anlamda mühendisler arasında proleterleşme hızlanıyordu. O dönem mühendis ve mimarların yüzde 70'e yakını kamuda ve 10195 sayılı talimatnameye göre çalışıyorlardı. Bu düzenleme yer yer eleştirilse de getirilmek istenen yasanın kendilerini de çok olumsuz etkileyeceğini görüyorlar ve bu yasaya karşı çıkı-

Seka Koruluğu eylemine giderken (soldan sağa-Kaya Güvenç, İhsan Karababa, Yavuz Önen, 1999)

TMMOB'den Kızılay'a doğru yürüyüş, Şubat 2001

yorlardı. Daha önce, “Biz mitinglere tenezzül etmeyiz, bizim bir şeye ihtiyacımız olursa kararını alırız, Meclisin ve Bakanlıkların kapıları bize sonuna kadar açıktır” anlayışı da değişmeye başlamıştı. Bu arada Teknik Eleman Sendikası da (TEKSEN) 1970 yılı Şubat ayında kuruluyor. TMMOB’un, MMO’nun ve birçok Oda yönetiminin bürokrat yapısına karşılık İnşaat, Elektrik ve Mimarlar Odalarının yönetimleri yeni anlayışın temsilcilerinden oluşmuştu. O yıl bu üç Oda, aralarında TEKSEN’in de bulunduğu

altı teknik eleman sendikası bir araya gelerek 18 Nisan 1970’de mühendis ve mimarların, tarihlerindeki ikinci büyük mitingini yapıyorlar. Anımsatayım ilk mühendis-mimar yürüyüş ve mitingi 1949 yılında yapılmıştır. Mitingin arkasından arka arkaya iki teknik eleman boykotu örgütlüyorlar. Bu olaylar bir anlayış farklılığını ortaya koyuyor. Artık ayrıcalıklı meslek durumu sona ermektedir; “bizim sorunlarımız halkın sorunlarıyla paraleldir” denilmeye başlanıyor. Hatta o dönem, ilerici Odaların yayın

organlarında teknolojinin halk için yarar ve zararları tartışılmaya başlanıyor. Elektrik Mühendisleri Odasının yeni yönetiminin yayınladığı Oda dergisinde şu tartışmaları görebiliyoruz: “... Bilimsel bulgular, ya da bunların teknolojik uygulamaları, hizmet ettikleri amaçlara göre iyi ya da kötü olurlar. Eğer teknoloji köye elektrik götürüyor, depreme dayanıklı ev yapıyorsa iyidir; yok eğer yine aynı teknoloji Vietnam’da köylü katliamı için kullanılıyor, bazı ülkelerin dünyada imparatorluklar kurmalarını sağlıyorsa kötüdür...”. Yani artık mühendisler mimarlar arasında, “Biz mesleğimizi halkımız için halkın yararına kullanmak istiyoruz” ve “Biz Türkiye’deki emekçi halkın parçasıyız” anlayışı iyice yerleşmeye başlıyor. Benim Oda’ya kayıt olduğum 1970 yılında, TMMOB hâlâ eski tutumunda ısrar etmektedir ve biraz önce aktardığım etkinliklere de karşıdır.

Tam bu süreçte siz de Oda’da Denetleme Kurulu’na giriyorsunuz. Odamız açısından manzara nasıl oldu, neler yaşadınız?

28 Mart Mitingi öncesi şenlikli oturma eylemi-Kızılay Güvenpark, 27 Temmuz 2001

Dönüp Odamıza baktığımızda, mevcut yönetime karşı mücadelenin sürmekte olduğunu görüyoruz. Oda’ya kayıt olur olmaz arkadaşlar beni Münir Cerit Ağabey ile tanıştırdılar.

Ailesiyle, 2000'li yıllar

Onun bürosunda Oda çalışmalarını örgütleyen bir ekip vardı ve ben de o ekibe dahil oldum. Orada Aykut Göker, Günay Bolazar, İsmet Rıza Çebi gibi, adlarını tek tek sayamayacağım, daha sonra uzun yıllar birlikte mücadele içinde olacağımız arkadaşlarla tanıştık. Günay Bolazar 1970'de yönetim kurulu üyesi idi. Tek başına listeyi delmiş yönetime girmişti. Ben Oda Genel Kurulu'na ilk kez 1971 Şubat ayında katıldım. O kongreye çok yoğun hazırlandık. Hepimiz hangi konuda konuşma yapacağımıza önceden karar verdik, çeşitli görevler aldık. Ben de o Genel Kurul'da bir konuşma yapmıştım. Listemiz kazanamadı ama karşı listeyi deldik. Bizim listeden Günay Bolazar ve Aykut Göker yönetime girdiler. Ben de denetleme kuruluna seçildim. Ancak o dönem Oda faaliyeti yürütmemiz pek mümkün olmadı, çünkü çok kısa bir süre sonra, yani 12 Mart 1971'de Askeri Darbe oldu ve her şey fiilen kesintiye uğradı.

O dönemin sizin için ayrı bir önemi de var sanırım. Denizlerin mahkemesinde yabancı gözlemcilere Fransızcadan çeviriler yapıyorsunuz ve Serpil Çelenk ile de orada tanışmışsınız...

12 Mart'ı tanımlamak hem çok kolay hem de çok zor. Baskılar, işkenceler, idamlar, sürgünlerle dolu bir dönem yaşadık. Ben 1972'nin Temmuz ayına kadar, dönemin koşullarına uygun şekilde kendi siyasi faaliyetimi sürdürdüm. Ama olağanüstü koşullar ve sıkıyönetim nedeniyle daha gizli bir dönem geçirdim. Ankara'daki işimden ayrılmıştım ve İstanbul'da arkadaşlarla ortak bir büro açmıştık. Bu arada nişanlanmıştım ve 1972'nin Eylül ayında evlenmeye karar vermiştik. Nişanlım Serpil Çelenk, Denizlerin avukatı Halit Çelenk ve Şekibe Çelenk'in kızıdır ve o da kimya yüksek mühendisidir. Ben Denizlerin davalarında yabancı gözlemciler için Fransızca çeviriler hazırlıyordum, o süreçte tanışıp ni-

şanlanmıştık. Belge çevirilerinin yanı sıra yabancı konuklarla Fransızca görüşmelerde çeviri yapıyordum. Bir görüşme belleğimde hala canlıdır. Avukat Madeleine Lafue-Veron ile görüşme diğerlerinden bir hayli farklıydı. Çok içten bir görüşmeydi, sanki davayı kendisi üstlenmişti ve sanki Deniz, Yusuf ve Hüseyin'in arkadaşlarıydı. Sonuç alınamamış olsa da yurt dışında sürdürülen çalışmalara değinmeden geçmemek için Lafue-Veron'u anmak istedim. 1972'nin Temmuz ayı ortasında beni Mamak Askeri Cezaevi'nde "istirahate" çektiler. O sıralarda Serpil bana bir sürü kitap gönderiyordu, bazen aralarında Fransızca kitaplar da oluyordu. Onlardan bir tanesi, bir Fransız gazetecisi ve yazarı Paul Tillard'ın üç dönemde Pekin'deki yoksul bir aileyi anlattığı "Kuklacı" adında bir romandı. Çok hoşuma giden bu kitabın çevirisini yaptım, Serpil daktilo etti ve roman Can Yayınevi tarafından basıldı. Özetle iki yılımı bir aske-

Irak'ta işgale son mitingi-20 Mart 2003

Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısına karşı miting-6 Mart 2004

1 Mart 2003 Mitingi sonrası değerlendirme toplantısı-Kaya Güvenç, Süleyman Çelebi, Fusun Sayek, Sami Evren

ri cezaevinde geçirdim, Aydınlık Sosyalist Dergi davasında yargıldım. 1974'te cezaevinden çıktım, iki yıllık bir gecikmeyle Serpil'le evlendik. Sevdiklerimle kısa süre hasret giderdim ve he-

men faaliyetlere başladık. Serpil zaten o sırada Kimya Mühendisleri Odası'nda yönetim kurulundaydı ve arkadaşlarıyla birlikte sıkı çalışıyorlardı. Mesela "Haşhaş Raporu" gibi önemli ve çarpıcı bir çalışmalarını çok iyi anımsıyorum.

Siz de tam bu dönem tekrar Oda faaliyetlerine başlıyor ve yönetim kuruluna giriyorsunuz... Bu dönemi biraz anlatır mısınız?

Anayasa Mahkemesinin af yasası ile ilgili kararı üzerine 1974 Temmuz'unda tahliye oldum. Eylül ayında da iki yıl ertelenen nikah törenimizi yaptık. TMMOB yeniden Genel Kurul'unu toplamış, yeni anlayışın mücadelesi Teoman Öztürk'ün simgelediği yönetimle sonuçlanmıştı. Bizim Oda'da ise Ali Dinçer başkandı ve İsmet Rıza Çebi de yönetimdeydi. Oda çalışmalarına destek için İstanbul'dan arkadaşlarımız gidip geliyorlardı. Bir süre dinlenmek istiyordum ama olmadı tabii. Hasret giderme faslı bitince, arkadaşlar beni 1974

2. Mühendislik Mimarlık Kurultayı, 6 Nisan 2003

yılının Ekim ayında Oda çalışmalarına yönlendirdiler hemen. İş bulmam gerekiyordu. Eski işime başvurdum ve ama benden temiz kâğıdı istediler. Kızdım ve vazgeçtim. Eşim Serpil Maden Tetkik Arama'da (MTA) çalışıyordu. Ben de orada işe başladım, bundan da çok keyif aldım. 1975 yılı Genel Kurulunda arkadaşlar Oda Yönetim Kurulu'na girmemi önerdiler. Seçimleri bizim listemiz kazandı, Günay Bolazar Başkan, İsmet Rıza Çebi Başkan Vekili, İstanbul'dan Yavuz Bayülken ise Sekreter ve ben de M. Emin Özkan, Neşet Kocabıyıköğlü ve Aydın Meriç'le birlikte yönetim kurulu üyesi oldum. Yönetimde yer almayı, bir yıl sonra yönetimi bırakma kaydıyla kabul etmiştim, öyle de oldu. Farklı siyasi anlayış ve gruplardan gelen insanlarla renkli, verimli ve ilginç bir yöneticilik deneyimi yaşadım. Keyifli olduğu kadar tartışmalıydı; zaman zaman çok sert tartışmalar yapıp sesimizi yükselttiğimiz de oldu. Ama hiçbir zaman tartışmaları uzatmadık. Toplantılar bittiğinde birliğimizi sürdürdük ertesi gün çalışmalarımıza birlikte devam ettik.

1975'lerde TMMOB ortamında, ayrıcalıklı bir meslek mensubu olmadığımızın bilincine iyice varılmıştı artık. Emekçi sınıfın bir parçası olarak, bilimi ve tekniği halkın hizmetine sunmak hedefiyle yapılacak çok iş olduğunu görüyor ve çok çalışıyorduk. Dolayısıyla çok yoğun bir dönem geçirdik. Oda Yönetim Kurulu'ndan bir yıl sonra ayrıldım ve yerime çok güvendiğim bir arkadaşımı, Oğuz Türkyılmaz'ı önerdim. Yönetimden ayrılırken bağımı koparmamak için Oda Denetleme Kurulu'na girmiştim. Bir yandan da darbe döneminde kapatılan bir sürü sendikanın yerine yeni sendikalar kurulmaya başlamış-

tı. Bunlardan biri de teknik elemanların örgütlendiği TÜTED'di. Ben de bu çalışmalara katıldım.

TMMOB genel sekreterliğiniz nasıl başladı ve neler yaşadınız?

Oda'da yönetimden ayrılmıştım ama denetleme kurulu çalışmalarına katılıyordum. Teoman Öztürk TMMOB başkanıydı ve bana TMMOB Genel Sekreterliği görevini önerdi. 1976 yılıydı ve o sıralarda MTA'da çalışıyordum. Böylece iki yıl süreyle TMMOB Genel Sekreteri olarak çalıştım. O yılları anlatmak çok uzun sürer. Yerimiz Kızılay'da, Mimarlar Odası'nın Konur Sokak 4 no'lu binasının birinci katıydı. 1976-1978 yılları faşist baskıların arttığı bir dönemdir; gün geçmiyor ki bir saldırı haberi gelmesin. İki arkadaşımız, Zeki Erginbay ve Akın Özdemir de bu zaman diliminde öldürüldü. Lokalimize gece bombalı saldırı düzenlendi. Bir ekip olarak bir taraftan örgütün günlük işleri, bir taraftan Birlik Haberleri Dergisinin hazırlanması, basın toplantıları, örgütler arası ilişkiler... Yoğun iki yıl. İki yıl boyunca sevgili Teoman'la yan yana çalıştık. Odalarımız karşı karşıyaydı, Zamanının bir bölümünü Odalarla mali sorunlarımızı çözmek için geçirdiğini anımsıyorum. Bulun-

duğumuz bina, kendi binaları olmayan Odaların sığınma limanı gibiydi. Aslında Birlik ve Oda yönetimlerinin hayali tüm Odaların ortak bina ve ortak bir matbaalarının olmasıydı. Hatta bu konuda çalışmalar yapıldı, raporlar düzenlendi ama maddi imkânlarımız buna imkân tanımadı ne yazık ki... Şunu vurgulamam gerekiyor, 1973 yılını izleyen yıllar TMMOB'nin Türkiye siyasi hayatına önemli katkılarının olduğu dönemlerden birisidir. TMMOB kendi meslek alanlarımızdan yola çıkarak, emperyalizmin sömürü mekanizmalarını sergiledi. TMMOB'nin hareketliliğini ve eylemliliğini anlatmak çok zaman alır, sadece bunların çok boyutlu ve katımlı olduğunu ve ses getirdiğini belirtmekle yetineyim. Birlik Haberleri Dergimiz çok önemli bir yayındı, teknik eleman kurultayları çok anlamlıydı. Bütün bunlar Türkiye'deki sosyalist birikimin mühendislik, mimarlık alanlarına yansımasydı. Dergilerimizde meslek mensubu olan arkadaşlarımızın yanı sıra iktisatçılar da yazıyordu. Meslek alanlarımızla ilgili hemen her yerde yer alıyorduk. Yani TMMOB'nin gürül gürül akan dönemlerinin birisini yaşadık. Genel sekreterlik görevine sürdürürken kızım Sanem doğdu.

Teoman Öztürk anması

TMMOB'nin meslek ve meslektaş sorunlarının yanı sıra, toplumsal olaylarda çok daha aktif rol almaya başladığı bir dönem olarak adlandırılabilir sanırım...

Mesela diğer sendika, dernek gibi emekçi sınıf örgütleriyle birlikte DGM'ye karşı direnişin örgütlenmesi TMMOB'nin önemli dönüm noktalarından bir tanesidir. Niçin önemli? Çünkü bu TMMOB'nin siyasi alana doğrudan müdahalesi anlamına gelir. Meslek alanınızdaki bir olayı gündeme getirdiğinizde, bu sizin mesleğinizin gereğidir. Ama DGM'ye karşı direniş doğrudan doğruya siyasi hayata bir müdahale anlamını taşır. 1973 sonrasının özelliği budur. Özetlersem TMMOB 1973 sonrasında Türkiye'de kendi meslek alanlarından yola çıkarak, sömürü çarkını çok iyi deşifre etti. Yapılan tüm çalışmalar raporlandı ve siyasi örgütlerin bunlardan yararlanmasına imkân tanıdı. Sınıfın sendikal ve demokratik örgütleriyle birlikte ortak hareket etti. 1970'lerde anonim olarak ortaya çıkan ve son şeklini Teoman Öztürk'ün verdiği "bilimi ve tekniği emekçi halkımızın hizmetine sunma" deyişi dönemin manifestosudur aslında.

Bu arada, örgütlerde olumsuz gelişmelere yol açacak dışlayıcılık anlayışına bir örnek olarak başımızdan

geçen bir olaydan da söz etmek istiyorum. Oğuz Türkyılmaz 1976 yılında MMO yönetimindeydi, daha sonra o da TMMOB'de genel sekreter yardımcısı olarak göreve başladı. İkimizin aynı anda TMMOB'de görevli olduğumuz 1977 yılında, MMO yönetimine İstanbul'daki arkadaşların ağırlıklı olduğu bir ekip geldi. 1977 TMMOB Genel Kurulu da çok özel koşullarda toplandı. Çok yoğun bir katılım oldu, Başbakan Ecevit, bakanlar, dönemin önemli bütün sol siyasi parti temsilcileri, dernekler, örgütler 21. Genel Kurul'da yerlerini aldılar. Bilgi olarak aktarayım, bu genel kurulda Teoman'ın ve konukların konuşmaları bir kitapta toplandı. Ama Genel Kurulun bir başka özelliği daha vardı, ben TMMOB'nin genel sekreteriydim, Oğuz TMMOB'nin genel sekreter yardımcısı. Ama Odamız, bizim anlayışımızın delege olmaya uygun olmadığını düşünmüş olacak ki her ikimiz de TMMOB Genel Kurulu'nda delege değildik. Arka planını çok bilmiyorum. Ama genel olarak 1977'ler Türkiye'si, solda siyasetlerin billurlaşmaya, dolayısıyla ayrımların da netleşmeye başladığı bir dönemdir. Dışlayıcı olmaya başlandığı, yani benden olmayan denildiği zaman böylesi kutuplaşmalar başlıyor. Biraz önce bahsettim, Oda ça-

lışmalarına ilk başladığım 1970'lerde biz Oda çalışmalarını sürdürürken, arkadaşlarımızın çoğu TİP üyesi ya da dostuydu, ben ise MDD çizgisini savunan bir dergiye katkıda bulunuyordum; biz bu grup içinde gayet rahat çalıştık birlikte. Hiç kimse kendi siyasi düşüncesinden vazgeçmedi ama ortak bir program çerçevesinde çalışmalar yapabildik. O senden bu benden demedik hiç. Çünkü ortak yapacağımız çok fazla iş vardı. Mühendisliğin de böyle büyük bir avantajı vardır, yani bu meslek ortak işe her zaman çok yatkındır aslında.

1977'de TMMOB'de profesyonel olarak çalışmayı bırakıp MTA'ya mı döndünüz?

İki yıl sonra TMMOB'dan ayrıldım ve tekrar MTA'ya döndüm. Serpil de orada çalışmaya devam ediyordu. Yeni Ülke adlı dergiye hem yazılarımızla hem çevirilerimizle katkıda bulunuyorduk. Fakat yine zor günlerdi. Her gün arkadaşlarımız öldürülüyor, tutuklamalar, gözaltılar, işkenceler vs. yaşıyordu. Kısa zaman sonra da 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi geldi. Darbe olunca arkadaşlarla tartıştık ne yapalım diye. O dönem çok acı bir kayıp yaşamıştık. İlhan Erdost arkadaşımız Mamak

TMMOB Başkanları birarada (soldan sağa-Kaya Güvenç, Teoman Alptürk, Yavuz Önen, Bülent Tanık, Mehmet Soğançlı)-20 Ekim 2004-TMMOB 50. Yıl etkinliklerinden

Cezaevi'nde öldürülmüştü. Yakınlarımız ve dostlarımızın bir süre ülkeden uzaklaşmamızın doğru olacağı yönündeki önerilerine uyduk ve bin bir güçlkle pasaport alıp ailecek Libya'ya gittik. Ben bir inşaat firmasında çalıştım, Serpil de İngilizce eğitim veren bir lisede fen dersleri öğretmenliği yaptı. İki yıl sonra, 1984 yılında tekrar Ankara'ya döndük. Döndükten hemen sonra da ailemize yeni bir fert daha katıldı, oğlum Özer. Tabii bizim açımızdan, ülkeye adım atar atmaz siyaset kaldığı yerden devam etti. Ancak kamu çalışması ikimiz için de bitmişti. 1984'te inşaat ve imalat alanındaki bir şirkette çalışmaya başladım ve Irak'ın ilk işgaline kadar şirketin o ülkedeki çalışmalarını yönettim. 1989'da söz konusu şirketten ayrıldım. Bir yıl kadar bir arkadaşımın bürosunda beraber çalıştık. Son olarak da eğitim ve ölçüm cihazları alanındaki bir şirkette çalıştım, 2000 yılında da emekli olup profesyonel çalışma hayatımı noktaladım.

1984 ve 1998 yıllarında TMMOB Yönetim Kurulu'na giriyorsunuz ve 2000-2004 arası ise iki dönem yönetim kurulu başkanı oluyorsunuz. Bu yılları biraz anlatır mısınız?

Libya'dan döndüğümde, yani 1984'te TMMOB'de yönetim kurulunda bir dönem görev aldım. Ama o dönem yürütülen çalışmalara aktif olarak katılamadım. Oda'da 1989 yılından itibaren Sanayi Kongresi danışmanlığı yapmaya başladım. Aykut Göker'in liderliğinde değerli arkadaşlarla güzel sonuçlar üreten çalışmalar yaptık birlikte. Her kongre için ayrı ayrı raporlar hazırlayıp yayımladık. Benim açımdan keyifli ve bir o kadar da öğreticiydi kongre süreçleri. Bu arada dört dönem

TMMOB 38. Genel Kurulu-2004

TMMOB Yüksek Onur Kurulu üyeliği yaptım. Dört kurulda birlikte çalıştığımız ama artık aramızda olmayan Rüştu Özal, Ahmet Varol ve Sinan Kalyoncu'yu sevgiyle anıyorum.

Bu arada 1989 bahar eylemleri ve KESK'in kuruluş mücadelesiyle, Türkiye'de yeniden bir hareketlenme başlamıştı. 1994 yılında TMMOB de ülkedeki hareketlenmeye denk düşen bir yapıya kavuşmuş, Yavuz Önen de yeniden sorumluluk almıştı. Öncelikle, 1994'te yağmur altında Tandoğan'da yaptığımız mitingle, TMMOB yeniden alanlara çıktı. Darbe sonrası uygulanan neo-liberal politikalar ve yeni dünya düzenine adaptasyon süreci belirleyici idi. Özelleştirmeler hızlanmış, kamu sanayiden çekilmeye başlamıştı, ticaret ön plana çıkarılıyordu, ihracata yönelik bir büyüme modeli söz konusuydu. 1973'lerde TMMOB solun birikimiyle meslek alanlarından yola çıkarak ülke gerçeklerini nasıl deşifre etmeye başladıysa, 1994 yılından iti-

baren de yeni dünya düzenine karşı ideolojik bir mücadeleyi sürdürdü. Bu arada ben de örgütümden kopmuyorum. Demokrasi Kurultayı yapıldı. Bu kurultaya Odalarımızın temsilcilerinin yanı sıra, kişi olarak İhsan Karababa ile ben çağrıldım düzenleme kuruluna. Bu Kurultay, Türkiye Demokrasi Kurultayı ile sürdü.

Bu arada TMMOB çalışmalarına nasıl daha çok katkı sunabilirim değerlendirmesini yaptım. Mehmet Soğancı'nın TMMOB'nin 1998 Genel Kurulu'nda, kurullara adaylık talebimin olup olmadığı sorusuna verdiğim yanıtla da, yönetim kuruluna aday oldum ve seçildim. O dönemde yaptığımız çok sayıda çalışmadan birisi Mühendislik Mimarlık Kurultayı'dır. Kurultay sonrası, çok kıymetli bir kitapçık hazırladık arkadaşlarla birlikte. Orada, mühendis kimdir? Nasıl gelişmiştir? Nasıl olmuştur? Bir mühendislik etiğinden bahsedilip duruluyor, bu etik dediğimiz nedir? Acaba meslek alanlarında ne gibi işler yapılması gerekiyor, sertifikasyonlar doğru mudur, yanlış mıdır? gibi çok çeşitli konuları tartışmıştık. Bir sonraki dönemde, 2000 yılında Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini üstlendim. Ama o dönemi anlatmak çok zor...

Zor dediniz ama yine de o dönemi biraz anlatmanızı rica ediyorum... Öncelikle neden zor ondan başlayalım...

Zor, çünkü belleğimde hala ayrıntılar var, yer dar. Zor, çünkü sübjektif olma riski var. Ama kısaca aktarayım. Yönetime geldik, ayağımızın tozuyla ölüm oruçları karşımıza çıktı. F tipi denilen ve insanları tecrit koşullarında yok olmaya zorlayan bu uygulamaya, TMMOB olarak biz de tepkimizi dile getirerek karşı çıkmıştık. Toplumun birçok kesiminden de tepki gelmiş-

TMMOB Yönetim Kurulu üyeleri ve çalışanlarıyla birlikte, 2004

ti. Kolaylaştırıcı kurullar oluşturulmuştu. Son olarak ölüm orucundaki arkadaşların talepleri ve Adalet Bakanlığı'nın girişimiyle, Türk Tabipler Birliği, TMMOB, Barolar Birliği ve TBMM İnsan Hakları Alt Komisyonu Üyesi Fazilet Partisi Milletvekili Mehmet Bekaroğlu'ndan oluşan dörtlü bir kurul oluşturuldu. TMMOB'yi temsilen o kurulda ve görüşmelerde yer aldım. Bunu anlatmak çok ağır geliyor gerçekten. Çok büyük çaba harcandı, kamuoyunda bilinen gelişmeler yaşandı. Ama olaya daha soğukkanlı bakınca, girişimlerin olumlu sonuçlanma ihtimalinin de olduğunu görebiliyorduk. Ziyaret ettiğimiz cezaevlerinde ölüm orucunu sürdüren arkadaşlarımızın bakışlarını hâlâ anımsıyorum. Sonuçta bir kez daha yaşam değil ölüm kazanmıştı. Bu konuda bir başka anımı daha paylaşmak isterim. Kasım ayında tutuklu ailelerinden bir grup Birliği ziyareti etti. Kalacak yerleri olmadığını ve geceyi TMMOB'de geçirmeleri için izin vermemizi istediler. Arkadaşlarımızla görüştüğümüz, Birlik binası bu iş için

uygun değildi. Serpil'le konuştum, aileleri gece evimizde ağırladık.

O bitti, arkasından 2001 ekonomik krizi geldi. Yavuz Önen'in başkan olduğu sırada yaşanan 1994 ekonomik krizinde, TMMOB başarılı bir sınav vermişti. Krizin nedenleri, yaşanan süreçler ve uygulanan yanlış politikaları çok iyi deşifre eden, kamuoyuna tüm çıplaklığıyla anlatan başarılı işler yapılmıştı o dönem. 2001 krizinin ayak sesleri duyulmaya başladığında, Emek Platformu kurulalı bir buçuk yıl kadar olmuştu. Platform mezarında emeklilik yasasına karşı, 1999 yılında Kızılay'da, belki de Ankara'da görülen en kitlesel eylemi gerçekleştirmişti. Arkasından da, Şubat 2001 ekonomik krizi geldi. TMMOB de bu platformun içindeydi ama ilke olarak Platformun Dönem Sözcülüğü dönüşümlü olarak altı konfederasyon tarafından yürütülüyordu. Biz dönem sözcülüğüne talip olduk. Bu konuda Platformda uzun tartışmalar yaşandı ve tam kriz zamanı, 2001 Şubat sonunda Emek Platformu dönem sözcülüğü TMMOB'ye verildi. Çok

yoğun bir programla işe koyulduk ve ilk iş olarak da araya bayram tatili girmesine karşın, üç hafta içinde çok verimli bir şekilde Emek Politikaları Sempozyumu'nu gerçekleştirdik. Bunu herkesten önce Türk Sosyal Bilimler Derneği'ne, üyelerine borçlu olduğumuzu belirtmek istiyorum. Bu teşekkürümüzü 37. Genel Kurul'da kendilerine sunduğumuz mektubumuzla da belirttik. Sempozyumdan çıkan sonuçları bir bildiri haline getirdik ve kamuoyuna ilan ettik. Yine iktisatçı dostlarımızla birlikte hazırladığımız Emek Platformu Programını yüzbinlerce bastık ve bütün Platform üyelerinin bunları dağıtmasını kararlaştırdık. Yani dönem sözcülüğü yorucuydu ama çok da anlamlıydı. TMMOB alınının akıyla yaptı bu işi, çok güzel anılar da bıraktı...

Bizimle bu anılardan birini paylaşır mısınız?

Emek Platformu 14 Nisan 2002'de, Türkiye genelinde mitingler yapmaya karar vermişti. Fakat 22 ilde eylem

yasağı geldi. Bu illerde sadece basın açıklamaları okundu, kapalı salon toplantıları yapıldı. Gaziantep'te miting yasağı yoktu. Emek Platformunun bildirisini de TMMOB İKK Sekreteri olarak Nedim Yanıç arkadaşımız okuyacaktı. Dünya tatlısı Nedim arkadaşımızın konuşmaları bazen aksardı. Birçok kişi türlü bahanelerle onu vazgeçirmeye çalışıyor ama Nedim kararlı, bildiriye o okuyacak. Mitinge katılım da geniş. Nedim çıkıyor kürsüye, hiçbir aksama olmadan o kadar güzel okuyor ki bildiriye, herkes hem şaşırıyor hem de Nedim'i kutluyor. Yaşanan o anın güzelliği, yapılan eylemin sorumluluğu hep sevgiyle anlatmıştım bu anıyı bize armağan etmişti. Nedim'i 2007'de kaybettik, kendisini sevgiyle anıyorum.

TMMOB Başkanlığı döneminde bir de devletin çağrısıyla Filistin ziyaretiniz var, o nasıl gelişti?

Çok ilginç ve bizim açımızdan keyifli bir olaydı. Filistin Lideri Yaser Arafat, İsrail'in bir baskın saldırısı sonrası karargahını Ramallah'ta bir bodruma nakletmişti. Yaser Arafat İnşaat Mühendisleri Odamızın fahri üyesiydi. O dönem Dışişleri'nin de desteğiyle Türk İş, DİSK, Hak İş, KESK tarafından oluşturulan kurula bizi de dahil ettiler. Filistin ve İsrail'e bir haftalık ziyaret gerçekleştirdik, İsraili Barış Severler Örgütü ile tanıştık,

TKP İşçi Kurultayı, 2010

Filistin Lideri Yaser Arafat ziyareti-Ramallah-Mayıs 2002

sivil toplum örgütleriyle görüştük, Filistin'de Filistin Mühendisler Örgütü ile de görüştük. Tabii bu süre içinde yüzlerce tanıklığı dinledik, İsrail'in bombaladığı bazı Filistin kentlerini gezdik. Dönünce bu gözlemlerimizi kamuoyuna aktardık. Filistin Devlet Başkanı Yaser Arafat'ı da bodrumdaki karargahında ziyaret ettik. Ben de kendisine Yönetim Kurulumuzun mektubu sundum.

Yurt dışı çalışmalarımızla ilgili kısa iki olaya daha değineyim. Biz Dünya Mühendis Örgütleri Federasyonuna, WFEO'ya üyeyiz. Biz de bu örgütün Moskova ve Tunus'ta yapılan Genel Kurullarına katıldık. Moskova toplantısı Türkiye'deki krizden hemen sonraydı. Kısa bir konuşma yapma olanağım oldu. Konuşmamda Türkiye'deki 2001 krizini, IMF ve Dünya Bankası politikalarının diğer emekçilere olduğu gibi mühendislere de olumsuz yansıdığını anlattım. Beyin göçü, hizmetlerin liberalizasyonu, vb. konulara değindim. İki yıl sonra yapılan Tunus toplantısında da bir konuşma yaptım. Konuşmamın ilk bölümü küreselleşmenin olumsuz etkileri üzerine yoğunlaşmıştı.

Devamı ise Irak işgali ve Filistin'de yaşananlardı. Burada da WFEO'nun bilimle toplum arasında köprü olarak tanımladığı mesleğimizden ve insanlık yararına mühendislik kavramlarından hareketle barışa çağrı yaptım. Aldığımız olumlu tepkiler bu içerikteki konuşmalara bu ortamda sık rastlanmadığını gösterdi. Yine bir kez daha TMMOB'nin benzer örgütler arasındaki tekil yerini kanıtladı.

Kısaca özetlersek, F tipi cezaevlerine karşı ölüm oruçları, 2001 yılı ekonomik krizi ve Emek Platformu sözcülüğü, 11 Eylül olaylarını bahane eden ABD'nin Afganistan'a saldırısından sonra Irak işgaline karşı yürütülen mücadele, kamu yönetimi reformuna karşı eylem ve etkinlikler vs. gibi sayısız çalışmaya imza attık. Tabii tüm bunları çok değerli arkadaşlarımla birlikte örgütledik, düzenledik ve gerçekleştirilmesi için hep birlikte emek verdik. Tüm bu çalışmalarda: "Uluslararası tekeli sermayenin sınırsız, kuralsız ve vahşi egemenliğine teslim olarak halkımıza hizmet etmenin olanaksızlığının bilincindeyiz" cümlesi bize her zaman yol gösteren ana ilkemiz oldu. 50. Yıl Andasında "2000'li yılların bu koşullarında TMMOB, büyük toplumsal olaylarda emekten yana güçlerin ön saflarında yer aldı, çalışanların birlikteliğini savundu, onların sözcülerinden birisi oldu" diye yazmıştım. Sanırım bu dönemi, hatta son elli yılı en iyi özetleyen cümle budur...

TMMOB'deki görevinizden sonra neler yaptınız?

Mücadele devam ediyor. Mücadeleyi yürüttüğünüz alan, üstlendiğiniz görevin özellikleri değişiyor sadece. Bir süre dinlenmeye çalıştım. Yoğun çalışma temposundan sonra boşlukta kalmışım gibi geldi. Dinlenme de bu

temposuzluğa alışmak gibi bir şeydi ama kısa sürdü. Örgütlü mücadeleyi benimsemiş olduğum için, Oda ve Birlik çalışmalarından uzaklaşmadım ama siyasi çalışmalarım yeniden ön plana çıktı. TMMOB'den sonrasını satır başları olarak kısaca aktarmam gerekirse... Yurtsever Cephe ve Yurtsever Cephe İşçi Birliği bünyesinde çalışmaya başladım. 2008 yılında Türkiye Komünist Partisine üye oldum. 2013 yılı sonunda kurulan Birleşik Haziran Hareketi'nde yer aldım. 2007 ve 2011 seçimlerine katıldım. Son olarak da 2014 yerel seçimlerinde Ankara BŞB Başkanlığına Emek Hareketi Partisi, Halkevleri, Özgürlük ve Dayanışma Partisi ve Türkiye Komünist Partisinin ortak adayı olarak katıldım. Hem Birleşik Haziran Hareketi Emek Çalışmaları Grubunun hem Partimin Emek Merkezinin çalışmalarına katkıda bulunmaya çalışıyorum. Ağustos'tan sonraki bir buçuk ayımın merkezinde ise torunum İdil bulunuyor.

Bunca yıllık meslek ve mühendislik hayatı, toplumsal mücadeledeki rolünüz ve çabalarınız ışığında gençlere ve meslektaşlarınıza 2018 Türkiye'sinde neler tavsiye edersiniz?

Belki tavsiye değil de kendi deneyimlerimden çıkardığım birkaç sonuç. Mesleğe başladığımız yıllara göre daha olumsuz koşullardayız. Kırk yıllık dönem içinde sistem değişmedi ama işçi sınıfının siyasetteki ağırlığı, sosyalist sistemin varlığı, egemen sınıfı birçok alanda taviz vermeye zorluyordu. Küreselleşmeyle birlikte, hele son on altı yıllık AKP iktidarında emekçiler için yaşam koşulları iyice ağırlaştırıldı. Mesleğe girdiğimizde fizik dersiyse din dersini aynı kefeye koyan, aydınlanmayı düşman gören, sorgulamayı cezalandıran, ucuz iş-

Ailesiyle.

gücünü, doğal ve kültürel varlıklarımızın hızlı tüketimini temel büyüme araçları sayan, mühendisliği araştırma geliştirme, tasarım, teknolojiyi geliştiren meslek değil de teknikleri kullanan bir meslek olarak gören bir anlayış iktidarda değildi. Bu günün keyfi ve sınırsız sermaye iktidarı koşullarında örgütlenmenin işçiler, emekçiler için en acil ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

İki şey daha eklemek isterim. Öncelikle bütün çalışmalarda en önemli şey insan unsuruydu. Bu mücadele içinde sayısız insanla tanıştım; büyük bir zenginliktir bu benim için. Mücadelenin bir neferi olarak herkesin işin bir ucundan tuttuğu, hiyerarşi kaygısı olmadan ortak hayallerimiz ve hedeflerimiz için beraber mücadele içinde yer aldığımız, bunca güzel insanla tanışmış olmaktan sonsuz bir mutluluk duyuyorum. İkincisi de benim için çok önemlidir. Bizler meslek tercihini çok genç yaşlarda, daha lise çağlarında yaptık. Bir kere heyecanla ve sevinçle başladık hem okula hem de çalışma yaşamımıza. Hayallerimiz neydi? Mesleğimizi yapacağız ve bu mesleğimiz aracılığıyla insanların refahına katkıda bulunacağız. Çok kısa bir za-

man sonra, daha mesleğe başlarken aslında bu hayallerimizin çalındığını gördük. Ardından hayallerimizi kimin ve neden çaldığını, kapitalizmin sadece hayallerimizi değil geleceğimizi de çaldığını, ama hayallerimizi gerçekleştirebilecek bir dünyanın da var olduğunu, bir sistemin var olduğunu, o sistemin sosyalizm olduğunu duyduk, okuduk, anladık ve mücadeleye girdik. Yılmadık, peşini de asla bırakmadık. 50 yıla yakın bir süredir MMO ve TMMOB örgütlüğünün içindeyim. Burada adlarını anmadığım çok sayıda arkadaşımınla birlikte, bu doğrultuda bir şeyler yapmaya çalıştık. Onları hâlâ hep yanımda hissediyorum ve onlarla birlikte çalışmış olduğum için çok mutluyum. Mesleğimizi de uygulayarak halkımıza hizmet etme sorumluluğunu ve hayalini her zaman yan yana sürdürdük. Aslında bu hayal her zaman neredeyse elle tutulur oldu bizim için, hâlâ öyle... Kısacası, genç arkadaşlarıma ve meslektaşlarıma son söz yerine şunu söylemek isterim:

"Geleceğimizin çalınmasına izin vermeyin, hayallerinizin peşini bırakmayın!" ◀◀